

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

**ОДЕСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ
ЗАКЛАД ОСВІТИ
«ТІКВА-ОР САМЕАХ»**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ**

Збірник наукових праць

**Одеса
2022**

УДК 371
ББК 74

Ухвалено Вченою радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
Протокол № 8 від 24.03.2022 р.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор Черненко Н.М.
кандидат педагогічних наук Рищак Н.І.

Сучасні проблеми навчання і виховання : збірник наукових праць
/ Упорядник І.О. Бартенєва. Одеса, 2022. Лютий. 220 с.

У збірнику наукових праць розглядаються актуальні питання сучасної педагогічної науки. Матеріали стануть у нагоді для викладачів закладів вищої освіти, здобувачів вищої освіти, аспірантів, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти

*ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»
ОДЕСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ «ТІКВА-ОР САМЕАХ»*

© Кафедра педагогіки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», 2022
© Одеський приватний
заклад освіти «Тіква-Ор Самеах», 2022

28. Ви хочете визначити ширину річки за кроки. Як це зробити, очевидно приблизно, за допомогою зірваної на березі травинки?

Література

1. Бабакова Т.А., Мамонтова А.П. 500 екологічних задач. Петрозаводськ: Карелія, 1991. 121 с.
2. Бартенєва І.О. Професійна діяльність вчителя з виховання емоційно-позитивного ставлення підлітків до навчання: Дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2000. 238 с.
3. Каверін С.Б. Про психологічну класифікацію потреб. *Питання психології*. 1987. №5. С. 121-129.
4. Моїсєєв М.М. Людина та ноосфера. М: Мол. гвардія, 1990. 352 с.

ЕТИЧНИЙ ІДЕАЛ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

*Брянський Г.Є.,
аспірант кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

Проблема якості етичної освіти актуальна не тільки для педагогічних працівників. В умовах сьогодення недостатньої уваги надається ролі професійної етики для підвищення престижу, зміни статусу тієї чи іншої спільноти, розвитку готовності до праці, всіх сфер суспільного життя.

Досягнення цивілізованого стану суспільства немислимо без оволодіння етичними нормами. Проблематика етичної компетентності вчителя відноситься до недостатньо розкритих в педагогічній науці. Серед ключових компетентностей, якими повинен володіти сучасний вчитель, етична має пріоритетне значення.

Етична компетентність є базовою складовою професійності вчителя та віддзеркалює його духовність, моральність, внутрішню культуру, здатність ухвалювати адекватні моральні рішення та діяти відповідно до норм педагогічної етики. Об'єктивне зростання етичних цінностей як регулятора поведінки членів суспільства, зокрема підростаючого покоління, зумовлює переорієнтацію свідомості сучасних учителів на визнання нових освітніх пріоритетів.

Дедалі більшого значення набувають такі педагогічні принципи, як повага до особистості учня та його права на самовизначення, готовність педагога до етично адекватної поведінки в різних ситуаціях навчального життя, що потребує морального вибору.

Етична компетентність має суттєве значення для правильної постановки цілей, завдань, вибору форм і методів навчання, допомагає відшукати правильну лінію в кожній унікальній ситуації в процесі діяльності.

Недосконалість сформованості етичної компетентності майбутнього вчителя породжує етико-педагогічні помилки. Це призводить до того, що вчитель не може правильно обрати тактику своєї поведінки. Етичні труднощі проявляються в недостатній тактовності, толерантності, чутках, брехні, непорядності, заздросках, необ'єктивності, поспішності, неадекватній оцінці якостей співрозмовника тощо.

Сучасний педагог у своїй науково-практичній роботі, зокрема, у процесі підготовки до викладання образотворчого мистецтва повинен керуватися низкою компетентностей. Серед ключових – пріоритетне значення має етична. Вона ототожнює показники та результати готовності педагога до роботи зі здобувачами освіти, оскільки виконання будь-якого педагогічного завдання містить в собі моральний зміст.

Етична компетентність фахівця репрезентує головні регуляції його дій, що закріплюються у звичках, традиціях, принципах життя та фахової діяльності, психічних станах, діях, учинках і якостях педагога, забезпечує вибір ним свідомої етичної поведінки згідно з нормами. Етика, яка здатна

регулювати соціальне й природне в суб'єкті життєдіяльності через усвідомлення їх збалансованого впливу на нього, сьогодні є посередником між загальними нормативними вимогами до вчителя і тактикою його педагогічної поведінки, а також виступає значущим фактором формування особистості.

Саме етика, виходячи з позицій цілісного підходу до особистості, розглядає виховання як духовний процес, що розгортається в діалозі рівноправних суб'єктів і спрямовується на розвиток вільної й відповідальної людини.

Етична компетентність майбутнього вчителя образотворчого мистецтва репрезентує головні регуляції його дій, що закріплюються у звичках, традиціях, принципах життя і професійній діяльності, психічних станах, діях, вчинках і якостях педагога, забезпечує вибір ним свідомої етичної поведінки згідно професійно-педагогічних норм.

Етична компетентність за специфікою реалізації належить до надпредметних компетентностей. Вони мають інтегрований характер і поєднують у собі певний комплекс знань, умінь і ставлень, які набуваються майбутніми вчителями протягом засвоєння всього змісту педагогічної освіти.

Прикладом етичної компетентності можуть бути такі здатності вчителя: усвідомлення гуманістичних цінностей, інваріантного характеру норм, принципів педагогічної етики; розуміння морального змісту педагогічної професії; необхідності розвитку культурних потреб та інтересів; здійснення етичної рефлексії власних вчинків; виявлення сутності моральних колізій у різних педагогічних ситуаціях, прогнозування результатів своїх дій.

Найголовнішою складовою етичного ідеалу є педагогічна етика, яка вивчає особливості педагогічної моралі та з'ясовує специфіку реалізації принципів моральності [2]. Педагогічна етика при дотриманні всіх її норм дає змогу особистості рухатись у напрямку до етичного ідеалу.

У ході вивчення сутності поняття «етичний ідеал» виникає необхідність висвітлення поняття «ідеал». Ідеал – вища досконалість, мета, до якої прагнуть у своїй діяльності особистості або соціальні групи [1].

У психологічному сенсі ідеал – це відображення в свідомості людей знятих суперечностей, між назрілими, але не реалізованими потребами. У вигляді ідеалу особистість створює собі образ дійсності, вільної від суперечностей [5, с. 75].

Звертаючись до загальнонаукового сенсу ідеалу, його поняття узагальнюється в сприйнятті абсолютної краси, що є оболонкою явища, яке представляє повний спектр якостей.

Є. Клімов розробив модель педагога, до складу якої входить перелік певних якісних ознак, якими має бути наділена людина, для якої обрана професія є бажаною [6].

У процесі викладання матеріалу здійснюється формування етичного ідеалу майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Значну роль відіграє формувальний вплив на вчителя, який не має на увазі подачу матеріалу за хронологією, а також використовується у зв'язку із проблемно-генетичним підходом, який здійснює дослідження явища в багатовимірній системі.

Проблемно-генетичний підхід може бути розглянутий як елемент етичного ідеалу педагога. Проблемно-генетичний аналіз етики розглядається як результат формування самовдосконалення педагога. Висновок, за яким моральний розвиток особистості виявлений в тріаді процесів: виховання, самовиховання, самовдосконалення.

Цей висновок дає змогу здійснювати спостереження за динамікою розвитку педагогічної етики, компонентом якого є етичний ідеал, з позицій гуманістичної педагогіки.

Етичний ідеал майбутнього вчителя образотворчого мистецтва має показники за історико-педагогічним аналізом, який виявив основні критерії етики та етичного ідеалу: наявність у вчителя сформованих професійних навичок, як основного компоненту етичного ідеалу, відображення суспільних

цінностей та потреб; наявність можливості щодо здійснення умов гуманізації педагогічного процесу; наявність результату самовдосконалення.

Відомі педагоги та наукові діячі, вже звертались до проблематики етичного ідеалу педагога: Ч. Куріоне, К. Транквіліон, Й. Песталоці.

А. Дістервег визначив головні вимоги до етичного ідеалу вчителя: досконале знання свого предмету; наявність сформованого вміння викладати; використання сформованих умінь, результатом реалізації яких є процес викладання, що формує в учнів прагнення до знань; реалізація поняття «педагог-ентузіаст»; наявність сильної волі; наявність високого рівня педагогічного такту [4, с. 45].

До основних складових етичного ідеалу вчителя входить поняття «гуманістичні погляди». Етичний ідеал, як складова педагогічної етики, добре виявлений в поглядах П.Верджеріо. Принципи гуманної складової етичного ідеалу представлені в його трактаті «Про благородні нрави й вільні науки»: спрямованість освіти на соціальні та громадянські потреби; приділення уваги та налаштування орієнтації на природні особливості учасників освітнього процесу; наявність майстерності педагога та здійснення диференційованого підходу до учнів [8].

У своїх працях Е.Роттердамський та М.Монтень висловлюють критику жорстокого ставлення та поведінки в освітньому процесі, невірність педагогічної моделі того часу, слабкого зв'язку педагогів з етичним ідеалом і принципами.

Д.Дьюї вважав, що етична взаємодія на усіх етапах навчання, скасування систем покарань та оцінок віддзеркалює більш високий етичний рівень і досягнення етичного ідеалу педагога [9].

Система досягнення етичного ідеалу вчителя, більш розвинута в наукових працях Й.Гербарта, яка проявляється через процес вивчення механізму формування етичної поведінки вчителя.

Для досягнення етичного ідеалу потрібна наявність: внутрішньої свободи, досконалості, організованої волі, доброзичливості, спрямування на поєднання особистої волі із волею інших [3].

Я. Мамонтов розглядає «вчителя як постійного учня». Самовдосконалення є близьким поняттям етичного ідеалу вчителя. Постійний розвиток самого вчителя, що набуває яскравої індивідуальності, та гармонійної природи [7].

Розмежування понять етичного ідеалу, що має складову поняття «ідеал» та «імператив», показали ключову різницю.

Імператив у перекладі із латинської, веління, вимога, безумовний зразок поведінки. Він є онтологічною складовою парадигми та її ядром [8].

Імператив виступає за етичні основи, що лежать в особистості педагога (в категорії реального), але ідеал виявляється відображенням уявленого образу (в категорії бажаного).

Відтак, під етичним ідеалом педагога ми можемо розглядати систему загальних уявлень про вдосконалену особистість педагога, яка має атрибути та наявність найкращих етичних якостей. Тому така особистість ще має ознаки бажаного стану.

Вплив на процес формування етичного ідеалу педагога, має в основі таку категорію як «краса ідеалу» педагога. Вона відображена в терпінні, розумінні, мудрості. Образ етичного ідеалу педагога є фактором рушійної сили, що запускає механізм вдосконалення в спектрі моральної, інтелектуальної та професійної довершеності.

Отже, поняття етичного ідеалу та етичної компетентності майбутнього педагога мають розмежувальні характеристики. Етична компетентність знаходиться в реальній системі тому, що вона формується та має готовий сформований вигляд. Етичний ідеал, знаходиться в бажаній системі, тобто до нього особистість педагога має змогу йти.

Література

1. Бранський. В. Мистецтво та філософія. 1999 . 704с.
2. Васянович Г. Педагогічна етика. Навчальний посібник. Київ: Просвіта, 2004. 344 с.
3. Гербарт І. Психологія . «Пантеонь літератури ». 1895. 278 с.
4. Дістервег А. Вибірні педагогічні твори . 1956.
5. Киричук О. Основи психології. Підручник. Київ: Либідь, 2009. 632с.
6. Клімов . Є. Образ світу в різноманітних професіях, 2009. 224с
7. Мамонтов Я. Від Гуляй-Поля до Нью-Йорку. Друкарня «Українських вістей». Новий Ульм. Німеччина, 1973.
8. Хоружа Л. Естетика і етика педагогічної дії. Збірник наукових праць. Київ, 2011.
9. John Dewey S. Rockefeller. Religious Faith and Democratic Humanism ler. New York. : Columbia University Press, 1994. 683 p.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДИЧНОГО ОБСТЕЖЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

*Годових Н.І.,
вчитель-логопед
ОПЗО «Тіква-Ор Самеах»*

Загальне недорозвинення мовлення – різні складні мовні розлади, при яких у дітей порушено формування всіх компонентів мовленнєвої системи, що відносяться до її звукової та смислової сторони, при нормальному слуху та інтелекті.

Вперше теоретичне обґрунтування загального недорозвинення мовлення було сформульовано в результаті багатоаспектних досліджень різних форм мовленнєвої патології у дітей дошкільного та шкільного віку,